

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 30. maja 1860.

Opomin gospodarjem, ki imajo živino.

Letošnja nenavadna vročina je že ta mesec napravila večkrat točo, med živino vsake sorte pa tisto kužno bolezen, ki jo večidel nanagloma umori in se pod mnogimi podobami prikaže. Nekdaj so jo, misleči, da je bolezen le na vranci, „vrančni prisad“ imenovali, na Notranjskem ji pravijo „metlaji“, pri prešičih jo imenujejo „pereč ogenj“ itd. Vse te imena pa so le enostranske in motijo ljudi, ki niso v živinskih boleznih podučeni, ker napačno mislijo, če ne najdejo, postavimo, vrance bolne ali kaj družega takega, kar je po njih mislih ta bolezen, da potlej to ni tista kužna bolezen, o kateri smo se danes namenili par besed reči. Ravno tako tudi Nemcom njih beseda „Milzbrand“ glavo moti. Velikrat je res pri ti bolezni vranca bolna, pa ne vselej, med desetkrat petkrat ne.

Kri je pri ti bolezni najbolj bolna, zato je ta bolezen pred vsem kervna bolezen; kri je večidel črna in gosta kakor šmir, ali pa tudi redka in nekako rumenkasta. Zavoljo te večidel črne kervi imenujemo to bolezen najboljše čerm, in Nemci so si gerško besedo „anthrax“ prisvojili, ki ravno to pomeni kakor naš čerm.

Kamor se ta spridena, strupena in kužna kri bolj zaleti: ali v možgane, pljuca, jetra, vranco, želodec, čeva, kožo itd., je živine ali hitro konec, kakor da bi jo bilo božje udarilo (Blutschlag) ali se vleče bolezen en dan ali par dni.

Le to sprideno kri si, dragi gospodarji! dobro v spomin vtisnite, in najlože bote zapopadli, kaj je storiti, da se živina saj kolikor je mogoče bolezni obvaruje, — kako naj se ozdravlja, — in kako naj se s cerknjeno živino ravna.

Ker vročina pod milim nebom, soparica v hlevih pripomore, da se ta kužna bolezen spusti nad živino, zlasti ako dobiva predobre ali pa spridene klaje in zraven še žejo terpi, bote lahko spoznali, da hladen hlev, trava, hladna voda, včasih perišče soli ali druge kiselkaste reči overajo, da se živini kri ne gosti in ne černi.

Po tem bote tudi zdravila lahko uganili, kadar je živina zbolela, ako le smert živine vaše pomoči ne prestreže. Zato bote zapopadli, zakaj da je treba hitro pušati in dosti pušati, — živino z merzlo vodo po celem životu polivati in potem jo s slamo dobro dergniti, — živino (zlasti prešiče) z jesihom po celem životu umivati, — noter pa ji slanah ali kislih reči dajati, kakor soli, solitarja, jesiha itd.

Ker zdaj veste, da je po tej bolezni vsa kri strupena in kužna, bote lahko zapopadli, zakaj je treba z vso drugo živino preč hiteti od bolne, — zakaj se morate sami varovati, da bolna živina s strupeno sapo v vas ne diha, da se z njeno kervjo ne oskrunite, ali da tudi druga živina zraven ne pride.

Zapopadli bote zdaj lahko, kako nevarno je, ako človek kaj takega mesa ali kar si bodi družega, povzije.

Zapopadli bote, da se mora taka živina cela kakor je in večidel s kožo vred na samotni kraj cel seženj (celo klaftro) globoko v zemljo zakopati.

Zapopadli bote, kako skerbno se mora očediti celi hlev in vse kar je v njem, in vsi škafi, s katerimi se je živina kermila (futrala) ali napajala.

Zapopadli pa bote tudi, kako treba je, berž svoji gosposki vediti dati, ako je kje kakošna živina za to boleznijo hitro smert storila, da ona potem poskerbi, da se kuga ne širi dalje po vasi in po celi deželi.

Veliki zbor krajske kmetijske družbe.

(Dalje.)

Gospod Ambrož je dalje naznanjal nasvete in želje kmetijskih podružnic.

Podružnica radoljska je pisala:

1. Poljske poti so večidel slabe in kmetijstvo zato škodo terpi. Potreba bi bilo, da bi se soseske primorale, saj vsako leto enkrat poljske poti popraviti. — Ta predlog razjasnuje gospod Ambrož tako-le: Res je, da so slabe poljske poti velika overa kmetijstvu. Po slabih poljskih potih se čas zgublja, živina terpinči in orodje tare. Če pomislimo, da konj po ilovnati poti 3, po grompljasti 6, po navadni terdi cesti 15, po obdelani gladki cesti pa celó 30 centov pelje, se lahko spozná, koliko časa se zgubi po naših rogovilastih poljskih potih. Večidel poljskih potov nobeden ne popravlja, k večjemu če se kamnje, ki se po njivah nabere, na pot meče, kjer na kupu leži, ne poravnava pa nobeden ne. Tako so groblje in mlake nadelovanje poljskih potov. Pa ne le samo slabe poti so napaka, ktero grajamo, temuč tudi nepotrebne, preširoke poti in steze, ki se čez travnike in njive delajo, so kmetijstvu škodljive. Nekdaj se ni na to toliko porajalo; al dandanašnji, ko so davki veliki, delavci dragi, in pridelki več vredni, je treba na vsako ped zemlje gledati, da prazna ne leži, ampak svoj sad in dobiček donaša. Zato je žalostno viditi — posebno okoli Ljubljane — kako malo ljudje porajajo škodo, ktera se naredi, ker ne varujejo ne njiv ne travnikov, ampak povsod ceklajo, da si le ene stopinje prikrajšajo, celó planke in rante tergajo ter ograjo poškodujejo. Skerb za poljske poti je pa dolžnost občin ali sosesk. Če zdaj niso za to opravilo dosti zmožne, naj se po novih postavah, ktere so nam obljubljene, v tak red denejo, da bojo skerbno opravljale svoje opravila. — Kar pa zadene še druge napake poljskega poškodovanja, spadajo pod varstvo poljskih čuvajev, ktere soseske po novi postavi upeljati zamorejo.

2. Podružnica radoljska svetuje dalje, naj bi se sl. ministerstvo prosilo, da bi se cena živinske soli znižala. — Gosp. Ambrož razjasnuje pravico te prošnje prav na drobno in jasno dokazuje, da bi nizka cena živinske soli ne le samo živinorejo povzdignila, ampak tudi dohodke države bi pomnožila. Živinoreja je v našem cesarstvu še na nizki stopnji zato, ker celo cesarstvo ne izredi toliko živine, kolikor je je potreba. Lansko leto so iz družih kraljestev v naše cesarstvo pripeljali 60 tavžent goveje živine, 360 tavžent prešičev, 100 tavžent centov usnja in 198 tavžent centov loja in masti. Za to je šlo 14 milijonov